

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र
या आठवड्यातील हवामान अंदाज

गुरुवार (19/03/2026) – बुधवार (25/03/2026)

स्थान	तापमान (°C)		पावसाची शक्यता	ढगांचे आच्छादन	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास) किमान-कमाल	सापेक्ष आर्द्रता %
	किमान	कमाल				
नाशिक	15-18	33-36	नाशिक, ओझर, कळवण, पिंपळगाव बसवंत, दिंडोरी, पालखेड, लोणी, वणी - गुरु - बुध - पाऊस नाही.	स्वच्छ ते ढगाळ	11-19	17-21
पुणे	18-22	34-37	पुणे, फुरसुंगी, लोणी काळभोर, उरुळी कांचन, पाटस, यवत, नारायणगाव, इंदापूर, बारामती - गुरु - बुध - पाऊस नाही.	स्वच्छ ते ढगाळ	07-15	18-26
सोलापूर	14-20	34-37	सोलापूर, लातूर, तुळजापूर, औसा, वैराम, बार्शी, पंढरपूर, नान्नज, - गुरु - बुध - पाऊस नाही.	स्वच्छ ते ढगाळ	09-14	19-24
सांगली	18-24	34-39	सांगली, मिरज, शिरगुप्पी, शेटफळ, वाळवा, पलूस, कवठा, पळशी, खानापूर विटा - गुरु - बुध - पाऊस नाही.	स्वच्छ ते ढगाळ	04-15	18-22
विजयपुरा	22-26	33-36	चडचन, तिकोटा, तेलसांग, विजयपुरा - गुरु, शुक्र, मंगळ, बुध- रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	08-17	21-31
हैदराबाद	17-24	33-36	हैदराबाद, मेडचल - गुरु, शुक्र, रवि, बुध - रिमझिम पाऊस. झहिराबाद - शुक्र, शनि, सोम, बुध - रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	08-17	33-41
सातारा	14-20	34-37	सातारा, खटाव, फलटण- बुध - रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	09-14	19-24
अहमदनगर	18-23	33-36	अहमदनगर, श्रीगोंदा - गुरु, शुक्र - रिमझिम ते मध्यम पाऊस. जामखेड- गुरु, शुक्र -	स्वच्छ ते ढगाळ	03-14	18-27

			रिमझिम पाऊस. संगमनेर, राहाता, कोपरगाव कर्जत, अकोले - गुरु - बुध - पाऊस नाही.			
जालना	20-25	34-38	अंबड, घनसावंगी, मंठा, जालना- गुरु, शुक्र- रिमझिम पाऊस. जाफाबाद- गुरु, रवि, बुध- रिमझिम पाऊस	स्वच्छ ते ढगाळ	05-14	16-21
बुलडाणा	19-22	32-36	दि.राजा, सिंदखेड, बुलडाणा -गुरु, शुक्र - रिमझिम पाऊस. चिखली- गुरु - रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	04-19	16-26
कोल्हापूर	16-20	35-39	कागल, करवीर, मगन-बावडा- गुरु - बुध - पाऊस नाही.	स्वच्छ ते ढगाळ	13-17	20-25
बेंगळूरु ग्रामीण	18-23	30-34	अनेकल, दोड्डाबल्लापूर, बेंगळूरु-पूर्व, बेंगळूरु-उत्तर, बेंगळूरु-गुरु- रिमझिम पाऊस.	स्वच्छ ते ढगाळ	07-15	22-35
बेतगावी	16-19	32-37	बेतगावी, गोकाक. चिकोडी, अथनी- - गुरु - बुध - पाऊस नाही.	स्वच्छ ते ढगाळ	08-16	21-32
बिदर	17-24	35-37	बसवकल्याण, हुमानाबाद- गुरु, शुक्र, सोम- रिमझिम पाऊस. बिदर - शुक्र, शनि, सोम, बुध- रिमझिम पाऊस..	स्वच्छ ते ढगाळ	03-17	21-39
बागलकोट	22-26	33-36	बागलकोट, जमखंडी, हुंगुंड, मुधोळ - गुरु, शुक्र, मंगळ, बुध - रिमझिम पाऊस..	स्वच्छ ते ढगाळ	07-17	21-31

टीप: वरील हवामान माहिती खालील संकेतस्थळांवर दिलेल्या हवामान अंदाजाचा सारांश आहे

https://www.wunderground.com/?cm_ven=cgi

<https://imdagrmet.gov.in/weatherdata/BlockWindow.php>

<https://www.timeanddate.com/weather/india>

भाकृअनुप-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र अचूकतेचा दावा करत नाही.

II. पाणी व्यवस्थापन

अपेक्षित पॅन बाष्पीभवन: 7-8.5 मिमी

शिफारस केलेले सिंचन प्रमाण:

- जर माती वाप्सा (क्षेत्र क्षमता) स्थितीत असेल तर द्राक्षबागेला पाणी देऊ नये.

2. बंधारे ओले ठेवण्यासाठी मलचिंगमचा सराव करावा. यामुळे बांधाच्या पृष्ठभागावरील ओलाव्याचे बाष्पीभवन झाल्यामुळे रुट झोनमध्ये तयार होणारी क्षारता कमी होईल.
3. काढणीपर्यंत घडाच्या परीपक्व अवस्थेत ठिबकद्वारे 11,900 to 14,450 लि./एकर/दिवस पाणी द्यावे.
4. जेथे तापमान ३५ अंश सेल्सिअस ओलांडत असेल तेथे, साखरेचा जलद संचय होण्यासाठी कापणीच्या अवस्थेपर्यंत पिकण्याच्या काळात सिंचन रोखू नये, कारण यामुळे घड मोकळे होतील, ज्यामुळे उत्पादनाच्या गुणवत्तेवर परिणाम होईल. हे विशेषतः हलकी माती आणि क्षारयुक्त मातीच्या बाबतीत खरे आहे.
5. खरड छटणी केल्यावर, अंकुर वाढीच्या अवस्थेत, दररोज 11,900 ते 14,450 लि./एकर सिंचनासाठी पाणी द्यावे. जर सिंचनाच्या पाण्याचे क्षारता 1 dS/m पेक्षा कमी असेल, तर दररोज 9,520 - 11,560 लि./एकर द्यावे.
6. f. वाढ आवश्यकतेपेक्षा जास्त असल्यास, सिंचन पाणी वापर कमी करून 6,000 - 7,200 लि./एकर करावे. तरीही वाढ आटोक्यात आणता येत नसेल, तर वाढ नियंत्रणात येईपर्यंत सिंचन थांबवावे.
7. g. छटणी केलेल्या वेळीचे दोर शेडनेटने झाकून टाकावे, उपलब्ध असल्यास, एकसमान अंकुर फुटण्यासाठी तसेच सिंचनाच्या पाण्याची गरज २०-२५% कमी करावी. शेडनेट कव्हरेजमुळे कॉर्डनवरील तापमानाचा प्रभाव कमी होईल. तथापि, 3-5 पानांच्या अवस्थेनंतर शेडनेट काढून टाकावे. शेडनेट उपलब्ध नसल्यास, कळ्यांवर उष्णतेचा प्रभाव कमी करण्यासाठी उच्च उष्णतेच्या काळात म्हणजे दुपारी 2-3 वाजता कॉर्डनवर पाण्याने फवारणी करावी.
8. सिंचनासाठी कमी पाण्याची उपलब्धता असण्याची शक्यता असल्यास, छटणी करताना बांध (संपूर्ण द्राक्षबागा नाही) भरून टाकावे आणि बांधाच्याला आच्छादित करावे. बांधाच्याला पूर आल्याने रुट झोनमध्ये जमा झालेला मिठाचा भार कमी होईल आणि मलचिंगममुळे मातीच्या पृष्ठभागावरील पाण्याचे बाष्पीभवन कमी होईल. अशाप्रकारे, यामुळे जमिनीतील मिठाचे प्रमाण कमी होईल आणि त्याच वेळी माती संतृप्त माती आणि पोषक व्यवस्थापन (डॉ. ए.के. उपाध्याय)

पिकणे आणि कापणीच्या अवस्थेत:

1. सल्फेट ऑफ पोटॅश किंवा 0-0-50 25 किलो / एकर 3-4 भागामध्ये पुढील दोन आठवड्यांसाठी वापरा. एकूण पोटॅशियम अर्ज (SOP) अंदाजे असावा. या अवस्थेत 60 किलो/एकर. मॅग्नेशियम सल्फेट 10 किलो/एकर दोन भागामध्ये वापरावा.
2. मॅग्नेशियम सल्फेट आणि पोटॅशियम सल्फेट 4 ग्रॅम / ली ची चुनखडीयुक्त जमिनीत फवारणी करावी.
3. पावडर बुरशी संसर्ग होण्याची शक्यता. द्राक्षाच्या वेलात पोटॅशियमची पातळी एकतर पर्णासंबंधी स्प्रे 4-5 ग्रॅम सल्फेट ऑफ पोटॅश / ली आणि ठिबक 15 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश / ली द्वारे वाढवावा जर गेल्या 20 दिवसांपासून लागू केले नाही.
4. पानांचे कुरळे होणे/किरकोळ पाने पिवळी पडणे (पोटॅशियमची कमतरता) आणि माइड्सचा संसर्ग आढळल्यास, प्रथम माइड्स नियंत्रित करा आणि नंतर पोटॅशियमच्या कमतरतेची काळजी घेण्यासाठी सल्फेट ऑफ पोटॅश 5 ग्रॅम / ली फवारणी करावी आणि शेवटपासून लागू न केल्यास 15 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश / ली ड्रिप करा. 20 दिवस.
5. बेरी क्रॅकिंगच्या समस्या टाळण्यासाठी/कमी करण्यासाठी छतमध्ये पुरेसा सूर्यप्रकाश आणि हवेच्या हालचालीसाठी छत व्यवस्थापित करा.

विश्रांतीचा कालावधी

फेब्रुवारी-मार्चमध्ये द्राक्षे काढल्यानंतर द्राक्षांचा साठा संपतो. खरड छाटणीनंतर, जोपर्यंत प्रकाशसंश्लेषण सक्रिय पाने तयार होत नाहीत, तो द्राक्षांचा साठा आहे जो वेळीच्या वाढीस आणि विकासास मदत होते. म्हणून, खालील सल्ला दिला जातो:

1. सध्याची पाने सुकण्यापासून वाचवण्यासाठी फक्त गरजेनुसार सिंचन द्यावे आणि प्रकाशसंश्लेषण क्रियेद्वारे वेळीचा साठा वाढवण्यात हातभार लावावा. आठवड्यातून एकदा सिंचनासाठी लागणाऱ्या पाण्याचे प्रमाण 5000 - 6000 लि/एकर अंदाजे असावे. अंकुरावर नवीन वाढ दिसल्यास पाणी कमी/थांबवण्याची काळजी घ्यावी. तापमान ४०°C पेक्षा अधिक झाल्यास, दर पाचव्या दिवशी प्रति एकर १०,००० ते १२,००० लिटर सिंचन पाणी द्यावे. पाण्याचे नियोजन अशा प्रकारे करावे की, नवीन कोंब फुटणार नाहीत आणि अस्तित्वात असलेली पाने वाळून गळून पडणार नाहीत.

2. खरड छटणी होत नाही तोपर्यंत 10-15 किलो युरिया, 25-30 किलो एसएसपी आणि 10-15 किलो सल्फेट ऑफ पोटॅश प्रति एकर 15-20 दिवसांनी द्यावा.

3. द्राक्षबागेला पूर येण्याचा सल्ला दिला जात नाही कारण त्यामुळे पाण्याचा अपव्यय होईल. सिंचनाचे पाणी फक्त रूट झोनमध्ये केंद्रित करावे.

खरड छटणी:

1. जर पुढील 10-15 दिवसांत खरड छटणीचे नियोजन केले असेल, तर खरड छटणीच्या हंगामासाठी पोषक तत्त्वे आणि पाणी वापराचे वेळापत्रक नियोजन करण्यासाठी माती आणि पाण्याचे परीक्षण करण्याचा सल्ला दिला जातो.
2. जर माती चुनखडीयुक्त असेल तर जमिनीतील वेलींमध्ये 50 किलो/एकर सल्फर टाकावा. कॅल्शियम कार्बोनेटची काळजी घेण्यासाठी त्याची कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी गंधक जमिनीत व्यवस्थित मिसळले पाहिजे. शेणखत/ कंपोस्टमध्ये गंधक मिसळल्याने त्याची कार्यक्षमता आणखी सुधारते.
3. ज्या द्राक्षबागांमध्ये सोडियमची समस्या आहे, तेथे माती एक्सचेंज कॉम्प्लेक्समधून सोडियम काढून टाकण्यासाठी जमिनीत जिप्सम टाकावा. चुनखडीयुक्त जमिनीच्या बाबतीत, सल्फरचा वापर तत्सम कारणासाठी करावा.

काढी ची वाढ अवस्था:

1. कोंब फुटल्यानंतर 5-6 भागांमध्ये 50 किलो युरिया/एकर टाकावा. चुनखडीयुक्त जमिनीत, युरियाचा वापर करू नका, त्याऐवजी अमोनियम सल्फेट 85 किलो/एकर किमान 7-8 फुटांमध्ये अंकुर फुटल्यापासून वापरावा.
2. अंकुरांची जोमदार वाढ झाल्यास, नायट्रोजन वापरणे थांबवावे आणि नायट्रोजन वापरणे पुन्हा सुरु करण्यापूर्वी वाढ स्थिर होण्याची प्रतीक्षा करावी. तरीही वाढ होत राहिल्यास सिंचन कमी करावे. नंतर जेव्हा वाढ इच्छित स्तरावर ठेवली जाते तेव्हा पुन्हा सुरु करावे.

III. कॅनोपी व्यवस्थापन

द्राक्षबागेतील सध्याच्या वाढीच्या अवस्थेनुसार आणि हवामानाच्या परिस्थितीनुसार खालील अवधेतील करावयाच्या उपाययोजना.

1) प्री-ब्लूम (फुलोऱ्यापूर्व) अवस्था असलेली द्राक्षबाग:

- प्री-ब्लूम अवस्था: GA₃ @ 10 ppm
- प्री-ब्लूम अवस्था: GA₃ @ 15 ppm
- 25% फुलोरा: GA₃ @ 10 ppm
- 50% फुलोरा: GA₃ @ 10 ppm
- 60-80% फुलोरा: GA₃ @ 10 ppm
- 90-100% फुलोरा: GA₃ @ 60 ppm
- बेरी सेट झाल्यानंतर: GA₃ @ 40-50 ppm + IAA @ 10 ppm

2) मणी सेटिंग्पासून 8 मिमी बेरी आकारापर्यंत:

ज्या द्राक्षबागांमध्ये बेरी सेटिंग पूर्ण झाले आहे, त्या ठिकाणी घड थिनिंग (bunch thinning) आणि बेरी थिनिंग (berry thinning) फार महत्त्वाचे ठरते. घडाची संख्या आपल्या उद्दिष्टानुसार (किसमिस, स्थानिक बाजारपेठ, निर्यात) ठेवावी. प्रत्येक घडामध्ये ठेवण्यात येणाऱ्या बेरींची संख्या घडाचा प्रकार, वाण इत्यादींवर आधारित असावी. वाणानुसार बेरी धारणा पुढीलप्रमाणे करावी.

भारतीय कृषी संशोधन परिषद-राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे
ICAR National Research Centre for Grapes, Pune

वाण	प्रति घड रेचीस संख्या		प्रति घड मणी संख्या	
	स्थानिक	निर्यात	स्थानिक	निर्यात
थॉम्पसन सिडलेस	12-14	10-12	130-140	100-120
तास-ए-गणेश	12-14	10-12	130-140	100-120
सोनाका	14-16	12-14	140-150	130-140
माणिक चमण	14-16	12-14	140-150	130-140
सरिता सिडलेस	14-16	12-14	140-150	130-140
रेड ब्लोब	10-12	8-10	80-90	70-75
नानासाहेब पर्यल सिडलेस	10-12	8-10	80-90	75-80

क्रिमसन सिडलेस	10-12	10-12	120-130	100-120
----------------	-------	-------	---------	---------

3) घडाच्या विकासासाठी पानांची आवश्यकता:

घडाच्या विकासासाठी लागणाऱ्या पानांच्या आवश्यकतेला प्राधान्य दिले पाहिजे. सुमारे 500 ग्रॅम वजनाचा घड (100-120 बेच्या) विकसित करण्यासाठी एका वेलीवर किमान 12 पाने असावीत आणि त्या पानांचे एकूण क्षेत्रफळ सुमारे 160-170² से.मी. असावे. साधारणपणे एका पानाच्या आधारे 6-8 बेच्या विकसित होतात. ही पानांची आवश्यकता बेरी सेटिंगपर्यंत पूर्ण करता येते. त्यामुळे प्री-ब्लूम अवस्थेतून बेरी सेटिंग पूर्ण होईपर्यंत नायट्रोजनयुक्त खतांचा (युरिया, 12:61:0, अमोनियम सल्फेट इ.) वापर ड्रिपद्वारे करावा. वेलीच्या टोकाचा (shoot tip) वळण/वक्रता कशी आहे यावरून खतांची गरज ठरवता येते.

4) कमी तापमानाचा परिणाम:

काही द्राक्ष उत्पादन क्षेत्रांमध्ये (बोरी, इंदापूर, सटाणा, फलटण इ.) लवकर छटणी केली जाते. अनेक द्राक्ष उत्पादक भागांत किमान तापमान 12°C पेक्षा कमी असते. पांढऱ्या सीडलेस वाणांमध्ये, वेरायझन (veraison) जवळील अवस्थेत घडाचा हिरवा रंग बदलून गुलाबी होतो. हा एक शारीरिक (physiological) बिघाड आहे. किमान तापमान 7°C च्या खाली एक ते दोन दिवस राहिल्यास गुलाबी रंगद्रव्य (pink pigmentation) दिसू लागते. गुलाबीपणा थांबवण्यासाठी कोणतेही प्रभावी नियंत्रण उपाय उपलब्ध नसले तरी काही व्यवस्थापन पद्धती अवलंबल्यास घडांचे नुकसान कमी करता येते.

- वेरायझन सुरु होण्यापूर्वी द्राक्षघड कागदाने झाकणे
- द्राक्षबागेत सिंचन वाढवणे
- बागेत विविध ठिकाणी आम पेटवून तापमान वाढवणे

या उपायांमुळे समस्यांची तीव्रता कमी करण्यात मदत होते.

5) दवाचा बेरी विकासावर परिणाम:

यावर्षी द्राक्ष उत्पादक सर्व भागांत पावसाचे प्रमाण जास्त होते आणि पावसाचा कालावधीही लांब होता. त्यामुळे आगामी महिन्यांत सकाळच्या वेळी दव तयार होण्याचे प्रमाण वाढणार असून, काही ठिकाणी दुपारपर्यंतही दव टिकून राहू शकते. यामुळे वेलांच्या कॅनॉपीमध्ये सापेक्ष आर्द्रता वाढेल. आर्द्रतेत झालेली वाढ डाऊनी मिल्ड्यू सारख्या प्रमुख रोगांच्या बीजाणूंना पुन्हा सक्रिय करण्यास मदत करते. बेरी सेटिंगनंतर जर संध्याकाळी कॅनॉपी कोरडी राहत असेल, तर पावडरी मिल्ड्यूचा प्रादुर्भाव

होण्याची शक्यता वाढते. बुरशीनाशकाच्या वापरापेक्षा द्राक्षबागेतील कॅनोपी मॅनेजमेंट रोग नियंत्रणात अधिक महत्त्वाची भूमिका बजावते. खालील उपाय केल्यास कॅनोपीतील आर्द्रता कमी होऊन फवारणीचे कव्हेरेज सुधारते आणि रोग नियंत्रणास मदत होते:

- २-३ तळाची पाने काढणे
- जादा फुटवे काढणे
- बाजूच्या फुटव्यांचे (side shoots) नियंत्रण
- बेरी सेट झाल्यानंतर फुटवे foliage wire वर व्यवस्थित मांडणे

या उपायांमुळे आर्द्रता कमी होते आणि रोग नियंत्रणासाठी फवारणीची परिणामकारकता वाढते.

IV. रोग व्यवस्थापन

खरह छाटणी नंतरचे दिवस	रोगांचा धोका			
	केवडा	भुरी	बुरशीजन्यकरपा	इतर
164	नाही	कमीत कमी	नाही	जिवाणू करपा- नाही. तांबेरा - नाही

तापमान वाढत असल्याने, ओलांड्यावरती पाण्याची फवारणी घ्यावी.

V. कीड आणि त्याचे व्यवस्थापन

वाढीचा टप्पा: ऑक्टोबर छाटणीनंतर मण्यांमध्ये पाणी उतरण्याचा तसेच पाणी उतरल्यानंतरचा टप्पा.

- अनुकूल हवामानामुळे मिलीबग आणि माइट्सची संख्या दिसून येते.
- मिलीबग्स विरुद्ध बुप्रोफेझिन २५ एससी @ १.२५ मिली प्रति लिटर पाण्यात (पीएचआय ६.५ दिवस) स्पॉट प्लॉट फवारणी प्रभावी आहे. जर पीएचआय उपलब्ध नसेल, तर झाडांमधून मिलीबग आणि हनीड्यू काढून

टाकण्यासाठी ट्रायसिलॉक्सेन पॉलिथर सर्फॅक्टंट @ ०.३ मिली प्रति लिटर पाण्यात १०-१२ लिटर पाण्यात मिसळून स्पॉट प्लांट वॉश द्या आणि त्यानंतर घड पाण्याने धुवा.

- बहुतेक द्राक्ष बागेत लाल कोळीचा प्रादुर्भाव वाढू शकतो. जर लाल कोळीचा प्रादुर्भाव दिसून आला तर सल्फर ८० डब्ल्यूडीजी @ १.५-२.० ग्रॅम/लीटर किंवा अबामेक्टिन १.९ ईसी @ ०.७५ मिली/लीटर (पीएचआय ३० दिवस) किंवा बायफेनाझेट २२.६ एससी @ ०.५ मिली/लीटर पाणी द्यावे (पीएचआय ३० दिवस).
- द्राक्षाच्या घडामधून सर्व फुटलेले/खराब झालेले बेरी काढून टाकावेत. या फुटलेल्या बेरी या माशांसाठी चांगले आकर्षण म्हणून काम करू शकतात. सापळा बनवण्यासाठी, सर्व फुटलेल्या बेरी रुंद तोंडाच्या उथळ भांड्यात ठेवा आणि द्राक्षबागेपासून किमान ५०० मीटर अंतरावर सावलीत ठेवा. माश्या द्राक्षमळ्यातून या सापळ्यात जातील आणि या सापळ्याजवळील माश्या दिवसातून ३-४ वेळा स्पिनोसॅड ४५ एससी @ ०.२५ मिली प्रति लिटर पाण्यात टाकून मारता येतात.
- थ्रिप्सचे व्यवस्थापन करण्यासाठी जास्तीची वाढ काढून टाका. जर कीटकनाशकांचा वापर आवश्यक असेल, तर माइड्सच्या व्यवस्थापनासाठी दिले जाणारे अबामेक्टिन देखील थ्रिप्सचे नियंत्रण करेल.

ICAR-National Research Centre for Grapes, Pune

